

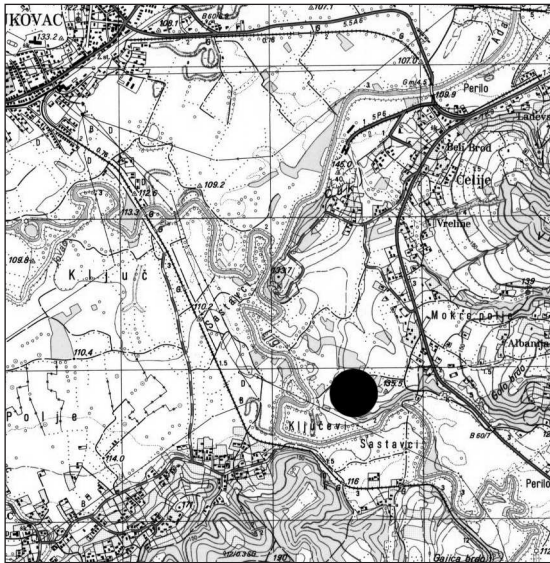
СОНДАЖНА ИСТРАЖИВАЊА ЛОКАЛИТЕТА АНИНЕ У СЕЛУ ЋЕЛИЈЕ, ОПШТИНА ЛАЈКОВАЦ

Радивоје Арсић, Завод за заштиту споменика културе, Ваљево
Елизабета Чебашек, Народни музеј, Ваљево

Кључне речи: Шумадија, Лајковац, село Ћелије, ископавање, IV век,
комплекс грађевина, вила, камени лав, надгробни споменик

Положај локалитета

Локалитет Анине налази се у селу Ћелије, општина Лајковац, око 1 km јужно од ушћа реке Љиг у Колубару. Његова повр-

Карта – Положај локалитета

Map – Site location

шина износи приближно 50 ha. Смештен је на благим речним терасама окренутим ка реци Љиг, на надморској висини од 120 m. На том простору углавном се налазе обрадиве површине и, у нешто мањој мери, шума. На више места простиру се зоне са остацима грађевинског материјала – опека, шут, малтер и камен. Приликом обраде земље, на многим парцелама избацују се веће количине овог грађевинског материјала. Први помен локалитета потиче из 1949. године, када се наводе зграде од опеке римског формата (Петровић 1949: 216), а први пут налазиште је регистровано педесетих година XX века. Тада су М. и Д. Гарашанин пружили веома добар опис остатака грађевина и римског пута (Петровић 1949: 216). У пролеће 1996. године, приликом орања откривени су трагови позноантичке грађевине, која је заузимала најзападнију тачку локалитета. Приближно 100 m североисточно од тог простора откривен је велики број римских монета из периода од II до IV века, затим фрагменти наруквица од стаклене пасте, прстење и фибуле. Такве врсте налаза показују да се на том месту налазила некропола, на којој су сахрањивани житељи насеља. На такву претпоставку указује и налаз једног дела надгробне стеле (сл. 1), који

Слика 1

Figure 1

је у зиму 2005. открио Д. Морача, сарадник Народног музеја у Ваљеву. Значај откривених предмета и велике размере локалитета били су повод за предузимање сондажних испитивања и геоелектричних мерења, како би се сачинио дугогодишњи пројекат археолошких истраживања.

Методe и опис истраживања

Прегледом авио-снимака и проспекцијом терена утврђено је да на простору потеса Анине постоји више комплекса зграда. Одлучено је да се прва сондирања изведу на простору комплекса 1 (сектор 202), где се јасно, и на терену и на снимку, оцртавала апсида грађевине, пречника око 10 m (сл. 2). Објекат је вероватно имао основу неправилног четвороугла, са унутрашњим двориштем. Истражено је око 60 m², са осам сонди димензија 4 x 2 m, методом случајног узорка.

Како би стекли јаснију слику и о другом великом комплексу грађевина, који се налази око 200 m источно од комплекса 1, децембра 2005. извршено је сондирање грађевине 2 у сектору 502 (сл. 2). Истражене су четири сонде димензија 4 x 4 m, на међусобној удаљености до 20 m. Растојање међу сондама диктирао је распоред дрвећа у шуми, као и видљиве контуре рушевина на терену. Сваком сондом требало је утврдити правац пружања једног спољног зида грађевине.

Извршено је стратиграфско ископавање, по контекстуалним целинама које су од почетка добијале јединствене редне бројеве.

Након сондирања обављено је геоелектрично истраживање локалитета, којим је

Слика 2

Figure 2

обухваћен простор од 100 x 100 m у сектору 202. Резултати ових мерења биће накнадно објављени.

Стратиграфија

У свим сондама регистрована је прилично јединствена стратиграфска ситуација. Од површине до релативне дубине 0,7–1,5 m простире се слој шута црне или тамнобраон растресите земље, са великим процентом ломљеног кречњачког камена, малтера и фрагментованих опека. Слој је настао урушавањем зидова објекта и процесом мешања са шумским хумусом. У зонама ближе зидовима и поду повећана је концентрација тамносивог здробљеног малтера, дебљине од

0,1 до 0,3 m. У неким сондама, приближно 0,1 m изнад пода, регистрован је слој гарежи дебљине око 0,1 m, формиран на тањем слоју здробљеног малтера. Испод овог слоја, у свим сондама изузев сонде 3 и 9, нађени су малтерни подови.

Комплекс 1

У сондама 2, 3, 4 и 6 откривени су носећи зидови комплекса, ширине око 0,9 m и очуване висине 1,5 m. Зидани су од ломљеног кречњака у кречном малтеру, уз коришћење тесаника сиге за формирање углова просторије (сл. 3). Дубина темеља зидова износи око 1,3 m. У сонди 5 регистрован је преградни зид, лоше изведен у малтеру слабог ква-

Слика 3

Figure 3

Слика 4

Figure 4

Слика 5
Figure 5

т. Дужом страном оријентисана је у правцу северозапад – југоисток. Зидови, ширине 1,3 м, очувани су до висине од 1,5 м. Са спољне стране откривени су пиластри (0,8 x 0,6 м), а у унутрашњости се налазио земљани под. Ова и суседна зграда вероватно представљају економске објекте, можда житнице. Остаци грађевина веома добро су очувани до висине од 1,5 м (сл. 5).

Покретни археолошки налази

У сонди број 5 откривена је глава лава, део некада много веће фигуралне представе. Укочен израз

литета, а касније дозидан, ширине око 0,55 м. На простору сонди 3 и 8 откривен је део просторије са апсидом, ширине око 5 м, док је сама апсида имала пречник око 4,5 м (сл. 4). Просторија је оријентисана у правцу југозапад – североисток. Сви зидови били су омалтерисани малтером који се по квалитету

лица, асиметричност у изради очију и плитко урезаних животињских црта, сврставају овај рад у остварења римске провинцијске уметности (сл. 6). На скулптури су видљиви трагови црвене боје. Вероватно је стајала на неком гробу или у мањем храму.

Налазе пронађене у овој кампањи сачињавају метални врч без очуване дршке (сл. 7), метални ножић, затим фрагменти римског стакла (изузетно танког, живих боја и fine фактуре), удица, три калема израђена од керамике, изузетни примерци фрагментоване римске *terra sigillata-e*, лошија монохромна керамика (очувана само у деловима), те на десетине комада истопљене оловне згуре. Од остеолошког материјала пронађено је око 50 фрагментованих делова животињских костију, очуваних у доста лошем стању.

Најбројнију скупину налаза током истраживања 2005. године чини нумизматички материјал. Сондирањем терена у првој половини године откривено је 158 комада металног новца из римског раздобља. Случајни налази, углавном површински, који су махом детектовани приликом обиласка терена, сачињавају скупину која броји 170 целих и 26

Слика 6
Figure 6

разликује од просторије до просторије. На основу сонди немогуће је за сада дефинисати тачне габарите грађевине и њен изглед. Простор комплекса 1 порушен је вероватно од стране Гота и њихових савезника, после 380. године. Они су се краткотрајно населили на овом простору, користећи зидове вила за формирање станишта.

Слика 7
Figure 7

Комплекс 2

Налази се око 200 м југоисточно од комплекса 1. Правац пружања зидова грађевине дефинисан је са четири сонде. Приближне спољне димензије грађевине су 18 x 50

делимично очуваних комада новца. Највећи део до сада оформљене колекције новца са Анина припада раздобљу од Константина Ве-

ликог до Валентинијана III и тај временски распон добро је документован нумизматичким материјалом.

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS AT THE SITE ANINE, VILLAGE OF ĆELIJE, LAJKOVAC MUNICIPALITY

Radivoje Arsić, Culture Heritage Preservation Institute, Valjevo
Elizabeta Čebašek, National Museum, Valjevo

The site Anine is located in the village of Ćelije, Lajkovac municipality, about 1 kilometer south of the influx of river Ljig into Kolubara. The site itself is about 50 ha in size and is located on a mildly elevated river terrace, some 120 meters above sea level, and facing river Ljig. Several different areas of the terrace are covered with construction remains – bricks, mortar, stone and rubble. Insights into the aerial photographs and the surveying of the site have confirmed existence of several complexes of buildings on Anine.

Complex 1 – trenches 2, 3, 4 and 6 have yielded support walls belonging to a building complex, of about 90 cm in thickness and preserved up to a height of some 1.5 meters. In trenches 3 and 8 a part of a room of about 5 meters in width with an apse of about 4.5 meters in diameter was discovered. This room was oriented southwest-northeast, with all of the walls being plastered with limestone mortar, the quality of which varies from room to room. On the basis of the trenches laid it is not possible, at this stage at least, to define exact dimensions of the building and its appearance.

Complex 2 – located some 200 meters to the southeast of complex 1. Approximate outer dimensions of the building are 18x50 meters, with longer side being orientated northwest-southeast. Discovered walls

were 1.3 meters in width, and preserved up to 1.5 meters in height. On the outer side of the wall, pilasters 80x60 centimeters in size were discovered. Inside the building, earth floor was detected, which might signify that these buildings were economic buildings, possibly horrea. The remains were well preserved up to a height of 1.5 meters.

A head of a stone lion, probably a part of a larger figural composition was discovered in trench 5. Stiff facial expression, asymmetrical eyes and shallow incision of animal characteristics attribute this find to Roman provincial art. The rest of the finds discovered in this campaign are a metallic jug without a preserved handle, metal knife, fragments of Roman glass, a fish hook, three ceramic coils, exceptional quality finds of fragmented Roman terra sigillata, monochromatic pottery of somewhat poorer quality and a larger quantity of smelted lead slag. The most numerous of recovered artifacts discovered during the campaign are coins. Trenches laid on the site have led to the discovery of 158 Roman coins. Accidental finds account for another 170 whole and 26 partially preserved coins. In general, most of the collected coins discovered on Anine belong to a time span between Constantine I and Valentinianus III.

Библиографија

Бошковић, Ђ. (ур.), 1956. *Археолошки споменици и налазишта у Србији II* (Централна Србија), Београд.

Жеж, Ж. и Старовић, А. 1994. Археолошки локалитети и налазишта у Ваљевском крају. *Ваљевац* 1994: 369–381.

Петровић, Ж. П. 1949. *Шумадијска Колубара* (Централна Србија), Београд.